

ALS IK HET VOOR HET ZEGGEN HAD, HAD U GISTEREN HET VOLGENDE TE HOREN GEKREGEN:

Leden van de Staten-Generaal,

“ En: mijn buurman. En: de juf van mijn neefje. En: de bezorger in Tuindorp. En: de slager bij mij om de hoek. En: die aardige mevrouw bij de Shell waar ik altijd tank. En: de kok in mijn favoriete restaurant. En: de ouders van Mace. En: alle eerstejaars studenten die deze maand beginnen en over 4 jaar met een fikse schuld de arbeidsmarkt op stromen. En: Piet. En: Eslem. En Kees. En Linda. En: Gregor. En: Kim. En: iedereen die het horen wil.

Want het gaat jullie allemaal aan, dit verhaal. En hoe.

Niet alleen die Leden van de Staten-Generaal. Of de heren en dames politici (als ze tenminste al bleven zitten), die al bijna 200 dagen als een stel kinderen ruzie maken in de zandbak, en geen millimeter wijken. Die met zichzelf bezig zijn, in plaats van met de toekomst van een heel land. Een toekomst die veel verder reikt dan één ambtstermijn. Want uiteindelijk gaat het over onze kinderen. En die van hen - weer. Hopelijk luisteren ze wél mee met dit verhaal, en steken ze er nog wat van op. Of doen ze er hun voordeel mee.

Niet alleen die Leden van de Staten-Generaal. Of de heren en dames politici (als ze tenminste al bleven zitten), die al bijna 200 dagen als een stel kinderen ruzie maken in de zandbak, en geen millimeter wijken. Die met zichzelf bezig zijn, in plaats van met de toekomst van een heel land. Een toekomst die veel verder reikt dan één ambtstermijn. Want uiteindelijk gaat het over onze kinderen. En die van hen - weer. Hopelijk luisteren ze wél mee met dit verhaal, en steken ze er nog wat van op. Of doen ze er hun voordeel mee.

Want het spijt me te moeten zeggen, maar: ons land is failliet. Sociaal failliet.

Jazeker, we hebben het allemaal gehoord, gisteren. In grote lijnen gaat niemand erop vooruit, of op achteruit (behalve dan weer de alleenverdieners). Wiskundig gezien hoeven we met z’n allen nauwelijks iets in te leveren. Althans: niet in geld, niet in cijfertjes, niet in decimalen achter de komma. Niet in statistieken, niet in grafieken, niet in Excelletjes. Maar: mensen zijn geen nummers. En daar zit ‘m nu juist het probleem. Er wordt te ‘hoog over’ gekeken, gerekend, en te weinig rekening gehouden met individuen. Of met uitersten. Er is simpelweg geen enkele aansluiting vanuit de overheid met de werkelijkheid. Die vaak schrijnend is. Niet zo raar, als je in je vrolijke blauwe polo (zouden ze van tevoren met elkaar gebeld hebben?) vanuit je al lang afbetaalde huis naar een bij voorbaat al mislukt formatieweekend op de hei in Hilversum fietst. Of opgehaald wordt door je chauffeur in een veel te dure en onnodige dienstauto waarmee je vooral over de A4, de A9 of de A10 raast. En de Schilderswijk, de Bijlmer, Overvecht of de Tarwewijk mijdt. Als de pest. Is dat nieuw, die afstand tot ‘het volk’? Geldt dat alleen voor dit demissionaire (ik zeg het nog maar een keer) kabinet? Voor de bewindslieden die nu aan het roer staan? Welnee. Het is al tientallen jaren zo.

En al tientallen jaren blijven we met z’n allen (daar zijn we zelf ook verantwoordelijk voor, ja) geloven in dogma’s, in voorgehouden verhalen, in sprookjes die vroeger misschien klopten, maar nu stokvast geroest zijn in de dichtgelopen raderen van een tijdperk waar we al lang aan voorbij zijn. De toekomst is al heel lang geleeden begonnen, maar we willen het zelf ook nog niet zien. Of we durven er simpelweg nog niet in te geloven. Uit angst of vanuit gewinning, blijven we maar oude ideeën kopiëren, of aanhangen, uit tijden die al lang vervlogen zijn.

Ik zei het al: niks nieuws. Die verwijdering van de werkelijkheid, van de waan van de dag in de Koopgoot, op het Vrijthof of in de Hoogstraat in Deventer, daar in Den Haag.

De afgelopen 40 jaar heeft de overheid actief bezuinigd op Sociale Zekerheid. En nog steeds is het de grootste kostenpost op de begroting - we hebben het over een kleine 65 miljard euro per jaar. Mind you. Dat is nog steeds minder dan Elon Musk op z’n spaarrekening heeft staan, maar: ik vind het een hoop geld.

Die bezuinigingen werden gedaan in de (ijdele) hoop dat er dan een ‘actievere markt’ zou ontstaan. Op zich geen gekke, zelfs best een logische gedachte, maar: in de uitvoering rammelde het aan alle kanten. Als je het aan de markt wilt overlaten, moet je dat ook doen, natuurlijk. En daar ging het mis. In diezelfde afgelopen 40 jaar kregen we namelijk te maken met een steeds drammerige, aanwezige en klauwende overheid.

Het ambtelijk apparaat zit overal nog steeds te dicht op. Ze gaat ervan uit dat iedereen in potentie een fraudeur is. Ze werkt sanctionerend - in plaats van inspirerend, motiverend of faciliterend. Dát is de reden dat sociale zekerheden onbetaalbaar geworden zijn en onbetaalbaar zullen blijven: het apparaat is en blijft te log. Ze gaat uit van controle en - letterlijk - kleinburgerlijkheid, in plaats

van het goede in de mens (dat waar een meerderheid nog steeds ‘last’ van heeft, daar ben ik van overtuigd).

Ondanks dat, heeft Wopke (cum suis) in al zijn wijsheid besloten meer geld te geven aan Defensie. Zo’n 60 miljoen euro, dat vooral naar wapens en munitie gaat. Terwijl we gezien hebben dat onze voornaamste taak, het redden van de Afghanen die ons 20 jaar lang hielpen niet kapotgeschoten te worden of in een hinderlaag te lopen, nu niet bepaald vlekkeloos verliep. Er struikelde zelfs een demissionair Minister van Defensie over. En een demissionair Minister van Buitenlandse Zaken, tevens partijleider (die over een half jaartje gewoon weer op de vice-troon zit, alsof er niks is gebeurd).

Er gaat ook zo’n 200 miljoen naar het verbeteren van de koopkracht van ‘alleenverdienenden’ - terwijl ze eerst gekort worden. Hoe dan?

Dan is er nog een zak met geld voor de ‘sociale advocatuur’ (lees: een goed-makertje voor al die slachtoffers van de toeslagenaffaire, die opgevreten werden door de fiscus, en geen geld hadden voor juridische bijstand). Mooi dat dat er komt. Het grote ongelijk van Sander Dekker, ook. Maar het is de vraag of het genoeg is, want na die affaire rolt er vast nog wel ergens anders een lijk uit de kast.

En oh ja: ‘we’ steken maar liefst 100 miljoen per jaar in de woningnood, de komende 10 jaar. Ja, dat is uiteindelijk een miljard, maar de vraag is of de volgende 3 kabinetten zich daar ook aan houden. Dan nog, de échte vraag is: is het genoeg? Is die op slot zittende woningmarkt, die vooral op slot zit door regelgeving uit Den Haag, niet een nog veel groter onderwerp dan het milieu, bijvoorbeeld? Waar 6,8 miljard heengaat.

Begrijp me goed: ik vind het milieu, mijn en onze leefomgeving, heel belangrijk. Voor mezelf. Voor jullie. Voor mijn kinderen, die ik (nog) niet heb. En duurzaam denken: daar kun je me ‘s nachts voor wakker maken. Echt.

Maar: in een wereld waarin ‘neef Bernhard’ twee keer onderwerp is van een grote demonstratie - één keer tegen de gestoorde 70.000 op elkaar gepakte Formule 1-fans (om het nog maar even niet te hebben over die ver-van-de-werkelijkheid-verwijderde-vraag aan Chef’sSpecial om gratis op te komen treden) en één keer tijdens de grote Woningdemonstratie waarin-ie als well-known huisjesmelker natuurlijk voor de tweede keer op rij werd aangesproken - denk ik dat we integerder en sneller moeten handelen.

Dat elke minuut aan het tellen is.

Is het allemaal drama? Stevenen we af op een ramp? Ja. En nee. Op die ramp, daar kom ik straks nog even op terug - hou vast, dat beeld. En nee: ook de overheid doet het ongetwijfeld niet expres, allemaal. Aan de intenties ligt het niet, daar ben ik van overtuigd. Ze heeft een ondankbare taak ook, laten we dat vooral niet vergeten. Ga er maar aan staan - als ongetwijfeld bevlogen bewindsman of -vrouw - om je in die Haagse slangenkuil te storten, en langzaam maar zeker je idealeen ingeruild zien te worden voor pragmatisme, realisme, onderhandelingstactieken, wisselgeld, vage belangen van nog vagere stakeholders en de druk van verkiezingsvoorspellingen. En de invloed daarvan op het aantal zetels dat jouw partij straks te verdelen heeft. Geen sinecure. Zij liever dan ik.

Maar: er gebeuren ook goede dingen. In 2017 is het kabinet gestart met een nieuwe ambitie: ‘Vertrouwen in de toekomst’. Zo heette het regeerakkoord, destijds. Op zich mooi. En: er zaten ook hele mooie plannen bij. Om welvaart voor iedereen mogelijk te maken.

Maar. Maar. Maar.

Dan moet je ‘welvaart’ ook wel als geheel bekijken, als einddoel. En niet alleen naar het gemiddelde inkomens- en uitgavenpatroon op een bepaald moment in de tijd. In dat ‘gemiddelde’, en in die momentopname, zit ‘m namelijk juist het probleem.

Als je welvaart wilt bekijken, als je welvaart wilt snappen, als je welvaart wilt veroorzaken, als je op welvaart wilt sturen, als je welvaart écht wilt meten, moet er ook (of beter: juist) gekeken worden naar de extremen.

We leven in Nederland namelijk zowel in rijkdom als in armoede. Sterker nog: in extreme armoede. En in extreme rijkdom. De verschillen tussen beiden worden steeds groter. Met de dag. En op de beurs zelfs met het uur. De rijken worden rijker en de armen worden armer. En wanneer de kloof tussen

arm en rijk groter wordt, weet je één ding zeker: de armoede stijgt. Die wordt groter en groter. Zowel in financiële, als in mentale zin. Aandeelhouderswaarde viert nog steeds hoogtij, dankzij de zogenaamde VOC-mentaliteit, waar je sowieso vraagtekens bij kunt zetten. Dat werkte misschien in de 17e eeuw en hielp ons land destijds vooruit, maar we zijn inmiddels een paar honderd jaar verder. En nog wordt een kleiner clubje steeds rijker, terwijl de meerderheid zwoegt, sappelt, steunt en nauwelijks vooruitkomt. Niks opbouwt.

Dat kan niet meer. Vind ik.

Niet in 2021. Niet in 2022. Niet in 2023 en ook niet in 2030. Het kan niet meer in een wereld waarin we de mogelijkheden hebben waar we nu over beschikken, die we uiteindelijk ook zelf - met z’n allen - gecreëerd hebben.

Maar het gebeurt wel. Nog steeds. Elke dag weer. En elke dag een stukje meer. Ik wil daar een einde aan maken. En nee, ik ben geen politicus. Verre van. Sterker nog: ik ben ondernemer. Dus: ik heb echt niet overal alle antwoorden op. Maar toevallig weet ik wél wat van de arbeidsmarkt. En denk ik dat juist daar een groot deel van de (hele) oplossing zit.

In de miljoenennota van gisteren wordt arbeid zoals altijd wéér als zwaarste belast, in plaats van datgene dat veel logischer zou zijn: Vermogen. Gebruik. En bezit.

Je zou bijna kunnen zeggen: de overheid maakt het steeds onaantrekkelijker om überhaupt nog te (willen) werken. Dat is raar, want werk is belangrijk onderdeel van ons bestaan, van ons ‘zijn’, van onze identiteit. Werk -vooral leuk werk- zorgt ervoor dat je groeit, dat je ontwikkelt, dat je ergens onderdeel van bent. Werk zorgt voor sociale interactie, voor zelfrespect, voor persoonlijke ontwikkeling. En uiteraard zorgt het voor brood op de plank, liefst een beetje leuk belegd. Het zorgt ervoor dat je leuke dingen kunt doen, kunt leren, kunt genieten - het liefst ook met een beetje zicht op een rustige, welverdiende oude dag, zonder de stress of je dan nog wel rond kunt komen en een betaalbaar dak boven je hoofd hebt. Maar de werkelijkheid is anders. Tallozen onder ons gaan van dag naar dag, durven niet eens aan later te denken, en zijn al blij als het einde van de maand weer halen zonder rood te staan. Er is stress, er is angst, er heerst onzekerheid. Het aantal burn-outs zegt genoeg: we kruipen al naar de 20% van alle werknemers in Nederland. Dat is één vijfde! Daarbij, nog eens één (ander) vijfde haalt hun pensioen niet eens, omdat ze niet tijdig zijn omgeschoold. Aan zorgkosten loopt dat al in de richting van de 40 miljoen, maar dat is alleen nog maar de zorg.

De werkelijke kosten van deze zieke situatie lopen in de miljarden, schat ik. Neem alleen al de bedragen die er naar juristen en advocaten gaan, als er bijvoorbeeld gesteggeld moet gaan worden over weggaan of blijven - in die zin is het Nederlands arbeidsrecht natuurlijk ook pervers georganiseerd.

Denk even mee: wie kent er niet iemand die maar blijft hangen in een baan die niet meer bij hem of haar past en die tot ongezonde situaties leidt, zowel voor werkgever als werknemer? Hoeveel mensen zitten er niet vast in een uitzichtloze situatie, simpelweg omdat ze geen ontslag kunnen nemen? Want ontslag nemen betekent: geen uitkering. Geen eten, geen dak, geen kleding voor de kinderen en een pensioengat: geen appeltje voor de dorst als aanvulling op je aow-tje, straks. Er zitten miljoenen mensen klemvast, in een vreselijke tang. Een catch-22 waaruit het onmogelijk is te ontsnappen. Of om simpelweg een gezonde en vrije keuze te kunnen maken. Met z’n allen houden we elkaar in een volstrekt onnodige wurggreep, die maatschappelijk verstrekkende gevolgen heeft. Dat is wat ik - persoonlijk - een ramp vind.

En dat terwijl de oplossing zo simpel is: we moeten van baanzekerheid naar inkomenszekerheid.

Daar staat het: in één zin. In één regel. En ja, zo simpel is het echt. Ga maar na: als iedereen zijn of haar hele leven verzekerd zou zijn van inkomen, van een baan die écht bij hem of haar past, zonder vast te zitten aan complexe contracten en ingewikkelde regelgeving uit het jaar nul (om precies te zijn het jaar 1907), dan gaat de wereld er een stuk mooier op worden. Dan staan werkgevers en werknemers niet meer tegenover elkaar, maar halen ze samen het beste út elkaar. Dan gaan we werken vanuit respect en vertrouwen, naar en voor elkaar. Utopisch? Nee hoor, verre van. Sterker nog: in veel gevallen gebeurt dit eigenlijk al, maar we zien het niet. Of we zien het grotere plaatje niet.

Met De Grootste Werkgever Van Nederland (werktitel, hoor, namen verzinnen is nu niet bepaald mijn grootste talent) gaan we een nieuwe werkvorm aanbieden die het huidige systeem eindelijk ontwricht, en er een beter alternatief naast zet. Beter voor werkgevers, beter voor werknemers, beter voor de overheid. Beter voor de maatschappij, beter voor u, beter voor mij. En uiteindelijk beter voor een eerlijke verdeling van welvaart. En van: geluk.

Door als collectief aan elkaar inkomenszekerheid te garanderen zonder zo nodig de contractvorm leidend te laten zijn, kunnen we in onszelf blijven investeren. In onze ontwikkeling, in onze persoonlijke groei, in onze kansen op de arbeidsmarkt, in ons werkgeluk en daarmee in een gelukkigere en evenwichtigere samenleving.

Als collectief kun je goed en gezond werkgeverschap faciliteren en werknemers creëren die zich makkelijker kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden in een dikwijls onvoorspelbare wereld (denk aan, ik noem maar wat, Corona). Dat kan met gemak tot aan je pensioen, en ja: ook als je een zogeheten ‘afstand tot de arbeidsmarkt hebt’ - wat ik overigens altijd al een vreselijke uitdrukking heb gevonden. En kun je niet werken door ziekte? Ook dan ben je goed verzekerd tot je pensioen.

“Wie zal dat betalen?”, hoor ik u denken. En natuurlijk: ook hier is over nagedacht. Uiteindelijk is deze nieuwe werkvorm kostenneutraal te realiseren, als we op een andere manier naar het systeem en de kosten van sociale zekerheid willen kijken. Dat geld hoeft alleen maar anders verdeeld en uitgegeven te worden: transparanter, eerlijker en met meer zelfbeschikking. Op zo’n manier dat je niet meer afhankelijk bent van je baan. Maar je wél zekerheid hebt van inkomen tot je 68ste.

Kan dat? Ja, dat kan. De rekensommen liggen daar allemaal al klaar voor, en nee: ook dat heb ik niet in mijn eentje gedaan. Al en paar jaar loop ik rond met dit idee en uiteraard heb ik in die tijd een aantal knappe koppen en slimme mensen om mij heen verzameld, die de theorie inmiddels hebben gevalideerd. Er zijn al partners die samen met ons in januari 2022 beginnen met de eerste collectieven - ik ben ze ontzettend dankbaar. Ook zij delen de visie dat het omslagpunt is bereikt, en dat de arbeidsmarkt toe is aan een revolutie. Ze onderschrijven dat er nieuwe keuzes gemaakt moeten worden, dat het huidige monopolie van versoberde en selectieve sociale zekerheid vervangen moet worden door een systeem dat vrijheid biedt, in plaats van gevangen houdt.

De afgelopen maanden heb ik heel wat rondjes Nederland gemaakt, waarin ik met talloze mensen gesproken heb. Werkgeversorganisaties, vakbonden, politieke partijen, zorgverzekeraars. Daar zaten kopstukken bij, maar ook: de ‘gewone’ mensen waarover het gaat, waar het om draait. Overal waar ik kom, krijg ik de handen op elkaar - en dat is natuurlijk geweldig. Maar nu wordt het wel tijd om door te pakken. “Niet lullen, maar poetsen”, zoals ze bij mijn favoriete voetbalclub zeggen. Dus wie zich aangesproken voelt, mag meedoen. Graag, zelfs. Als dat betekent dat ik over 5 jaar de grootste werkgever van Nederland ben, dan moet dat maar. Iemand moet het doen.

Ik heb mezelf het afgelopen jaar vaak de vraag gesteld: “In wat voor een land wil ik wonen, werken en leven?” Het antwoord daarop is simpel: in een land waarin iedereen gelijke kansen heeft en zelf de regie heeft over zijn of haar loopbaan en inkomsten. In een land waar welvaart eerlijker verdeeld wordt. In een land waar niet de waan van de dag de dienst uitmaakt, maar een realistische en positieve blik op de toekomst. Daar zijn we nog niet.

Maar: niks doen is geen optie meer.

(Maar ja: ik heb het pas over 5 jaar voor ‘t zeggen).

Edward Belgraver,
06 14 44 33 31 belgraver@verloning.nl

Over 5 jaar ben ik de grootste werkgever van Nederland, tenminste als het meezit. En dan zit het ook mee voor ons allemaal. Kijk op degrootstewerkgever.nl om meer te weten te komen, of om je aan te sluiten.